

1 Ciężar dowodu

1.1 Jakie zasady obowiązują w odniesieniu do ciężaru dowodu?

Kwestie związane z dowodami oraz postępowaniem dowodowym uregulowane są przede wszystkim w art. 6 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (dalej kc) oraz w art. 227-315 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (dalej kpc).

Zgodnie z art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ciężar dowodu co do pewnych faktów będzie zatem spoczywał na powodzie, co do innych zaś na pozwanym.

1.2 Czy obowiązują zasady, które wyłączają konieczność dowodzenia niektórych faktów? W jakich przypadkach? Czy możliwe jest przedstawienie dowodu w celu obalenia szczególnego domniemania prawnego?

Zgodnie z art. 228 kpc nie wymagają dowodu fakty powszechnie znane. Nie wymagają dowodu fakty, o których informacja jest powszechnie dostępna oraz fakty znane sądowi z urzędu, jednakże sąd powinien zwrócić na nie uwagę stron. Nie wymagają dowodu również fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości (art. 229 kpc). Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane (art. 230 kpc). Jak stanowi art. 231 kpc sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne).

Domniemania ustanowione przez prawo (domniemania prawne) wiążą sąd; mogą być jednak obalone, ilekroć ustawa tego nie wyłącza (art. 234 kpc).

W obecnym stanie prawnym w Polsce nie występują domniemania prawne niewzruszalne, to jest takie, których nie można by obalić. Jednakże, niektóre domniemania prawne można obalić jedynie w odrębnym postępowaniu – na przykład domniemanie, że osoba zmarła w dacie określonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego, domniemanie, że dziecko pochodzi od męża matki czy domniemanie, że osoba, co do której stwierdzono, że nabyła spadek, rzeczywiście jest spadkobiercą. Również ustalenia prawomocnego wyroku karnego co do popełnienia przestępstwa mogą być podważone jedynie w postępowaniu zmierzającym do podważenia tego wyroku.

Inne domniemania prawne można obalić w drodze dowodu przeciwnego w tym samym postępowaniu. Na przykład domniemanie dobrej wiary, domniemanie, że dziecko urodziło się żywe, domniemanie, że działanie zagrażające dobru osobistemu jest bezprawne, domniemanie, że udziały współwłaścicieli w rzeczy wspólnej są równe, domniemanie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, domniemanie, że wkłady współników spółki cywilnej są jednakowej wartości, domniemanie, że to, co zostało zaświadczone w dokumencie urzędowym, jest zgodne z prawdą.

Zgodnie z art. 233 § 2 kpc sąd, według własnego przekonania i na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału ocenia, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu. W praktyce zatem sąd może uznać, że na stronę, która swoim zachowaniem utrudnia wykazanie określonego faktu, przerzucony zostaje ciężar dowodu przeciwnego, to jest, że fakt ten nie zaistniał.

1.3 Do jakiego stopnia sąd musi być przekonany o fakcie, aby oprzeć orzeczenie na istnieniu tego faktu?

W postępowaniu cywilnym obowiązuje zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 kpc), zgodnie z którą sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd, aby oprzeć orzeczenie na istnieniu danego faktu musi być przekonany, że fakt ten w rzeczywistości miał miejsce.

Wyjątkowo w postępowaniu cywilnym możliwe jest poprzestanie na przekonaniu, że zaistnienie faktu jest prawdopodobne. Ma to miejsce w sytuacjach, w których ustawa wymaga jedynie uprawdopodobnienia, a nie udowodnienia faktu (art. 243 kpc). Uprawdopodobnienie przewidziane jest w postępowaniu cywilnym jako wystarczające do rozstrzygnięcia na przykład o udzieleniu zabezpieczenia, wstąpieniu interwenienta ubocznego do sprawy, zawieszeniu rygору natychmiastowej wykonalności nadanego wyrokowi zaocznemu.

2 Postępowanie dowodowe

2.1 Czy dowód przeprowadza się zawsze na podstawie wniosku strony czy sędzia w niektórych przypadkach może również przeprowadzić dowód z urzędu?

Sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę (art. 232 kpc), jednakże w postępowaniu procesowym ma to miejsce wyjątkowo i zależy od uznania sądu. Inaczej jest w niektórych sprawach w postępowaniu nieprocesowym, gdy ustawa przewiduje możliwość wszczęcia postępowania z urzędu (na przykład w sprawach z zakresu władzy rodzicielskiej czy opieki), lub gdy ustawa nakazuje ustalić sądowi z urzędu określone okoliczności faktyczne (na przykład w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku sąd z urzędu bada, kto jest spadkobiercą). W takim wypadku sąd w praktyce ma obowiązek dopuszczać dowody z urzędu, jeśli brak stosownych wniosków uczestników postępowania.

2.2 Co się dzieje po przyjęciu wniosku dotyczącego przeprowadzenia dowodu?

Sąd nie jest związany wnioskiem dowodowym. Zgłoszony przez stronę dowód może dopuścić lub pominąć. Zarówno pominięcie dowodu jak i jego dopuszczenie wymaga wydania postanowienia (art. 235 § 2 kpc, art. 236 § 1 kpc). Wyjątkiem są dokumenty znajdujące się w aktach sprawy lub do nich dołączone. Taki dokument stanowi dowód bez wydawania odrębnego postanowienia – sąd musi wydać postanowienie tylko wówczas, gdy chce go pominąć (art. 243 § 2 kpc). Wydając postanowienie o dopuszczeniu dowodu sąd wskazuje środek dowodowy i fakty, które mają zostać nim wykazane, a w miarę potrzeby i możliwości – także termin i miejsce przeprowadzenia dowodu.

Sąd nie jest związany swoim postanowieniem o dopuszczeniu lub pominięciu dowodu i może je stosownie do okoliczności uchylić lub zmienić (art. 240 § 1 kpc).

2.3 W jakich przypadkach sąd odrzuci wniosek dowodowy strony?

Jak stanowi art. 235 § 2 kpc, sąd może w szczególności pominąć dowód:

którego przeprowadzenie wyłącza przepis kodeksu;

mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;

nieprzydatny do wykazania danego faktu;

niemożliwy do przeprowadzenia;

zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania;

a także w sytuacji, gdy dowód nie jest we wniosku oznaczony w sposób umożliwiający jego przeprowadzenie lub nie wyszczególnia faktów, które mają zostać wykazane tym dowodem, a strona mimo wezwania nie uzupełniła tego braku.

2.4 Jakie wyróżnia się środki dowodowe?

Środkami dowodowymi mogą być w szczególności:

dokumenty zawierające tekst i umożliwiające ustalenie ich wystawców (art. 243 1 -257 kpc);

zeznania świadków (art. 259-277 kpc);

opinie biegłych (art. 278-291 kpc);

ogłędziny (art. 292-298 kpc);

przesłuchanie stron (art. 299-304 kpc);

grupowe badanie krwi (art. 305-307 kpc);

dokumenty zawierające zapis obrazu lub dźwięku (art. 308 kpc).

Katalog ten jest otwarty – polska procedura cywilna dopuszcza stosowanie innych środków dowodowych, niż wskazane wprost w ustawie (art. 309 kpc).

2.5 Jakie metody stosuje się w celu uzyskania dowodów ze świadków i czym się one różnią od środków uzyskiwania dowodów z biegłych? Jakiej obowiązują zasady w odniesieniu do składania dowodów pisemnych i ekspertyz/opinii biegłych?

Świadkowie składają zeznania co do zasady ustnie na rozprawie. Świadka, który nie może się stawić na wezwanie z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się usunąć przeszkody, przesłuchuje się w miejscu jego pobytu (art. 263 kpc). Sąd może postanowić, by świadek złożył zeznania na piśmie (art. 271 1 kpc). W takim wypadku świadek jest obowiązany złożyć tekst zeznania w sądzie w terminie wyznaczonym przez sąd. Niemi i głusi składają zeznania na piśmie lub przy pomocy biegłego (art. 271 § 2 kpc). Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo sąd skazuje świadka na grzywnę, po czym wezwie go powtórnie, a w razie ponownego niestawiennictwa skazuje go na ponowną grzywnę i może zarządzić jego przymusowe sprowadzenie (art. 274 § 1 kpc).

Przed przesłuchaniem świadka uprzedza się go o prawie do odmowy zeznań i odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych zeznań (art. 266 kpc). Od świadka, który ma składać zeznania odbiera się przyrzeczenie w brzmieniu „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego, co mi jest wiadome.” Świadek przesłuchiwany na piśmie składa przyrzeczenie przez podpisanie jego tekstu.

Zeznając ustnie świadek zaczyna od odpowiedzi na pytania sądu, co i z jakiego źródła wiadomo mu w sprawie, po czym strony mogą zadawać mu pytania (art. 271 § 1 kpc).

Świadkowie, których zeznania przeczą sobie wzajemnie, mogą być konfrontowani (art. 272 kpc).

Przesłuchanie świadka przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających dokonanie tej czynności na odległość zależy od decyzji sądu, który ocenia, czy nie sprzeciwia się temu charakter dowodu (np. ze względu na cechy osobiste świadka; art. 235 § 2 k.p.c). W takim wypadku świadek powinien przebywać w budynku innego sądu, albo w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, gdy jest pozbawiony wolności tak, by przebieg posiedzenia mógł być transmitowany między salą sądową sądu prowadzącego postępowanie a miejscem, w którym przebywa świadek. W miejscu przebywania osoby pozbawionej wolności w czynnościach procesowych bierze udział przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, pełnomocnik, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz, jeżeli został powołany (art. 151 § 2 k.p.c).

O tym, czy opinia biegłego będzie złożona ustnie czy na piśmie decyduje sąd (art. 278 § 3 kpc). Każda opinia powinna zawierać uzasadnienie (art. 285 kpc).

Po złożeniu opinii sąd może zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia, a także dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych (art. 286 kpc).

W przypadku przeprowadzania dowodu za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub sądu wezwanego sąd może pozostawić prawo wyboru biegłego sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu (art. 278 §2 kpc).

Aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego (art. 281 § 1 kpc).

Biegły może odmówić wydania opinii z tych samych powodów, z których świadkowie mogą odmówić składania zeznań (art. 280 i 261 kpc). Biegły, który nie jest wpisany na listę biegłych sądowych składa stosowne przyrzeczenie.

Sąd może zarządzić przedstawienie biegłemu w niezbędnym zakresie akt sprawy lub przedmiotu ogłędzin oraz zarządzić, by był obecny lub brał udział w przeprowadzeniu dowodu (art. 284 kpc).

W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa, nieuzasadnionej odmowy złożenia przyrzeczenia lub opinii lub nieuzasadnionego opóźnienia złożenia opinii sąd może skazać biegłego na grzywnę, nie może jednak nakazać jego przymusowego sprowadzenia (art. 287 i 289 kpc).

Sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. (art. 278 1 kpc).

Każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne (art. 248 § 1 kpc). Od powyższego obowiązku może uchylić się ten, kto co do okoliczności objętych treścią dokumentu mógłby jako świadek odmówić zeznania albo kto posiada dokument w imieniu osoby trzeciej, która mogłaby z takich samych przyczyn sprzeciwić się przedstawieniu dokumentu. Jednakże i wówczas nie można odmówić przedstawienia dokumentu, gdy jego posiadacz lub osoba trzecia obowiązani są do tego względem chociażby jednej ze stron albo gdy dokument wystawiony jest w interesie strony, która żąda przeprowadzenia dowodu. Strona nie może ponadto odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli szkoda, na którą byłaby przez to narażona, polega na przegraniu procesu (art. 248 § 2 kpc).

2.6 Czy istnieją silniejsze i słabsze środki dowodowe?

Brak jest podstaw do przyjęcia formalnej hierarchii środków dowodowych z punktu widzenia ich wiarygodności i mocy. Zasada jest, że sąd dokonuje oceny dowodów według uznania. Jednakże dokumenty, w zakresie przewidzianym ustawą, stanowią wystarczający dowód zaistnienia pewnych faktów. Dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, a także inne podmioty w zakresie zleconych im przez ustawę zadań z zakresu administracji publicznej, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 kpc). Strona, która zaprzecza prawdziwości dokumentu urzędowego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenia organu, od którego dokument ten pochodzi, są niezgodne z prawdą, powinna okoliczności te udowodnić (art. 252 kpc). Z kolei dokument prywatny sporządzony w formie pisemnej albo elektronicznej stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 kpc). Jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie pochodzi, obowiązana jest okoliczności te udowodnić. Jeżeli jednak spór dotyczy dokumentu prywatnego pochodzącego od innej osoby niż strona zaprzeczająca, prawdziwość dokumentu powinna udowodnić strona, która chce z niego skorzystać (art. 253 kpc).

2.7 Czy udowodnienie określonych faktów wymaga oznaczonych środków dowodowych?

Nie, natomiast w przypadku, gdy dla zawarcia określonej umowy prawo wymaga zachowania szczególnej formy, znacznie ograniczona jest możliwość wykazania faktu zawarcia tej umowy za pomocą dowodów innych niż dokument umowy. Osobę, która nie dokonała czynności w formie właściwej, obciążają ujemne następstwa o charakterze procesowym w postaci ograniczenia możliwości przeprowadzenia dowodów. Jeżeli bowiem ustawa lub umowa wymaga dla czynności prawnej zachowania formy pisemnej, dowód ze świadków lub z przesłuchania stron w sprawie między uczestnikami tej czynności na fakt jej

dokonania jest dopuszczalny w wypadku, gdy dokument obejmujący czynność został zagubiony, zniszczony lub zabrany przez osobę trzecią, a jeżeli forma pisemna była zastrzeżona tylko dla celów dowodowych, także w wypadkach określonych w kodeksie cywilnym (to jest – w przypadku sporów innych niż między przedsiębiorcami – jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, jeżeli żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą albo jeżeli fakt dokonania czynności prawnej jest uprawdopodobniony za pomocą dokumentu; art. 246 kpc, art. 74 § 2 i § 4 kc). Podobnie dowód ze świadków lub z przesłuchania stron przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu obejmującego czynność prawną może być dopuszczony między uczestnikami tej czynności tylko w wypadkach, gdy nie doprowadzi to do obejścia przepisów o formie zastrzeżonej pod rygorem nieważności i gdy ze względu na szczególne okoliczności sprawy sąd uzna za to konieczne (art. 247 kpc).

2.8 Czy świadkowie są zobowiązani przepisami prawa do zeznawania?

Tak.

2.9 W jakich przypadkach mogą odmówić składania zeznań?

Odmówić składania zeznań mogą małżonkowie stron, wstępni, zstępni, rodzeństwo oraz powinowaci w tej samej linii lub stopniu, jak również osoby pozostające ze stronami w stosunku przysposobienia. Prawo odmowy zeznań trwa także po ustaniu małżeństwa lub rozwiązaniu stosunku przysposobienia. Odmowa zeznań nie jest jednak dopuszczalna w sprawach o prawa stanu (np. o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o unieważnienie małżeństwa, o przysposobienie i o rozwiązanie przysposobienia, o uznanie za zmarłego, o stwierdzenie zgonu), z wyjątkiem spraw o rozwód (art. 261 § 1 kpc).

Świadek może również odmówić odpowiedzi na zadane mu pytanie, jeżeli zeznanie mogłoby narazić jego lub jego bliskich wymienionych powyżej na odpowiedzialność karną, hańbę lub dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową albo jeżeli zeznanie miałoby być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej. Ponadto duchowny może odmówić zeznań co do faktów powierzonych mu na spowiedzi (art. 261 § 2 kpc).

2.10 Czy osoba, która odmawia złożenia zeznań, może być ukarana lub zmuszona do zeznawania?

W przypadku nieuzasadnionej odmowy złożenia zeznań lub przyrzeczenia sąd, po wysłuchaniu obecnych stron co do zasadności odmowy, skáže świadka na grzywnę. Niezależnie od powyższej grzywny sąd może nakazać aresztowanie świadka na czas nie przekraczający tygodnia. Sąd uchyli areszt, jeżeli świadek złoży zeznanie albo jeżeli sprawę ukończono w instancji, w której dowód z tego świadka został dopuszczony (art. 276 kpc).

2.11 Czy przewiduje się, że od niektórych osób nie można uzyskać dowodów?

Tak. Świadcami nie mogą być osoby niezdolne do spostrzegania lub komunikowania swych spostrzeżeń (art. 259 pkt 1 kpc). Ustąpienie przyczyn powodujących tę niemożność może prowadzić do uchylenia zakazu przesłuchania. Sam fakt leczenia psychiatrycznego bądź ubezwłasnowolnienia nie powoduje automatycznie zakazu przesłuchania. Nie obowiązuje też granica wieku, od którego uznaje się, że dziecko posiada możliwość spostrzegania lub komunikowania spostrzeżeń. Możliwość przesłuchania dziecka zależy od jego indywidualnych zdolności oraz stopnia rozwoju. Jedynie w przypadku postępowania w sprawach małżeńskich ustawa zakazuje przesłuchiwanie w charakterze świadka małoletnich, którzy nie ukończyli lat trzynastu oraz zstępnych stron, którzy nie ukończyli lat siedemnastu (art. 430 kpc).

Poza tym obowiązuje ogólna zasada, że nikt nie może być przesłuchany w tej samej sprawie raz jako świadek, a raz jako strona postępowania. Przedstawiciel ustawowy strony może zatem być przesłuchany w ramach przesłuchania stron, a nie jako świadek (art. 259 pkt 3 kpc). Pełnomocnik strony może być przesłuchany w charakterze świadka, z tym że powinien w takiej sytuacji ustanowić zastępcę na czas przesłuchania, a niezwłocznie po złożeniu zeznań wypowiedzieć pełnomocnictwo. Świadcami nie mogą być współuczestnicy jednolici (art. 259 pkt 4 kpc).

Wojskowi i urzędnicy niezwolnieni od zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli "zastrzeżone" lub "poufne", jeżeli ich zeznanie miałoby być połączone z jej naruszeniem nie mogą składać zeznań (art. 259 pkt 2 kpc).

Także mediator nie może być świadkiem co do faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z obowiązku zachowania tajemnicy mediacji (art. 259 1 kpc).

2.12 Jaką rolę odgrywa sędzia i strony w przesłuchaniu świadka? W jakich warunkach można przesłuchać świadka w trybie wideokonferencji lub za pośrednictwem innych środków technicznych?

Przesłuchanie świadka prowadzi sąd. Przewodniczący składu orzekającego na wstępie sprawdza tożsamość świadka, poucza świadka o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz odbiera od świadka przyrzeczenie. Świadek zaczyna zeznanie od odpowiedzi na pytania przewodniczącego, co i z jakiego źródła wiadomo mu w sprawie, a następnie pytania mogą zadawać pozostali sędziowie i strony (art. 271 § 1 kpc). Przewodniczący udziela głosu, upoważnia do zadawania pytań, może też odebrać głos, gdy przemawiający go nadużywa, jak również uchylić pytanie, jeżeli uzna je za niewłaściwe lub zbyt liczne (art. 155 kpc). Świadek może oddalić się z sali nie wcześniej, niż po uzyskaniu na to zezwolenia przewodniczącego (art. 273 § 2 kpc).

3 Ocena dowodów

3.1 Czy istnieją ograniczenia nałożone na sąd dotyczące uwzględniania przez sąd w orzeczeniu dowodów, które zostały zebrane przez stronę niezgodnie z prawem?

Prawo polskie nie zawiera ogólnego zakazu wykorzystywania w postępowaniu cywilnym dowodów uzyskanych w sposób sprzeczny z prawem. Orzecznictwo sądów i poglądy doktryny prawa nie są zgodne. Dominuje stanowisko, że sąd powinien ocenić w konkretnym przypadku, które dobro powinno być bardziej chronione: czy prawo naruszone przez pozyskanie dowodu, czy prawo do sądu. W konsekwencji, o ile dowody uzyskane w wyniku czynu zabronionego powinny być co do zasady pomijane jako niedopuszczalne, to nie musi tak być w przypadku dowodów pozyskanych w wyniku naruszeń prawa mniejszej wagi (np. naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do prywatności), zwłaszcza, gdy za dopuszczeniem dowodu przemawia ważny interes publiczny.

Co do zasady dopuszczalny jest dowód w postaci nagrania rozmowy, w której brała udział strona wnosząca o przeprowadzenie dowodu, nawet jeśli nagranie zostało dokonane bez wiedzy i zgody rozmówcy.

W każdym wypadku, jeśli dowód uzyskano za pomocą przestępstwa (stwierdzonego prawomocnym wyrokiem skazującym), to jego uwzględnienie przez sąd może następnie stanowić podstawę do wznowienia postępowania (art. 403 § 1 pkt 2 kpc).

3.2 Czy moje oświadczenie, jako strony w sprawie, uznaje się za dowód?

Oświadczenia stron tak ustne jak i pisemne nie stanowią dowodu. Jednakże, jeśli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może przesłuchać strony (art. 299 kpc) i wówczas takie przesłuchanie uznaje się za dowód.

4 Czy zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia o przeprowadzaniu dowodów dane państwo członkowskie wskazało inne organy, które są właściwe do przeprowadzania dowodów do celów postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych na podstawie tego rozporządzenia? Jeżeli tak, to w jakim postępowaniu są one właściwe do przeprowadzenia dowodu? Czy mogą one tylko wnioskować o przeprowadzenie dowodu, czy również udzielać pomocy w przeprowadzeniu dowodu na podstawie wniosku złożonego przez inne państwo członkowskie? Zob. również informacje przekazane zgodnie z art. 2 ust. 1 rozporządzenia o przeprowadzaniu dowodów.

W Polsce właściwe do przeprowadzania dowodów na potrzeby postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych (gospodarczych) są jedynie sądy.

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.